



Provinciaal Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit  
t.a.v. Paul Roncken  
Archimedeslaan 6  
3584 BA Utrecht

ONDERWERP	PARK advies 'Agenda Provinciaal Ruimtelijk Voorstel'	TELEFOONNUMMER	+31631979630
DATUM	12-12-2023	E-MAILADRES	conny.raijmaekers@provincie-utrecht.nl
DOCUMENTNUMMER	UTSP-2028850708-3894	DOMEIN/OPGAVE	SLO
REFERENTIEDATUM	05-09-2023	TEAM	SRO
VAN	Conny Raijmaekers		

Geachte meneer Roncken, beste Paul,

In september heeft u uw tweede advies over het Ruimtelijk Voorstel uitgebracht aan ons College en aan Provinciale Staten. Wij danken u voor uw betrokkenheid bij de ruimtelijke ontwikkeling in de provincie Utrecht en het inspirerende advies. In het Ruimtelijk Voorstel provincie Utrecht hebben we uw advies ter harte genomen. In deze brief geven we een reactie op uw advies en geven we aan hoe we met het advies om zijn gaan.

U start uw begeleidend schrijven met een compliment voor de zorgvuldige opzet en helderheid van de Agenda. "Het is een ongelooflijke prestatie om zoveel verschillende onderwerpen, thema's en sectoren met elkaar in verband te brengen. Daarmee is deze Agenda een bouwsteen voor en voorbeeld van integraal en omgevingsgericht werken. (...) Dat geldt specifiek ook voor de analyse van de 26 agendapunten tot een aanpak van versnellen, vernieuwen en verdiepen."

Het verheugt ons dat de PARK onze aanpak en opzet onderschrijft. De suggestie om de drieslag versnellen, vernieuwen, verdiepen mee te nemen bij de wijziging van de Omgevingsvisie provincie Utrecht kunnen we van harte omarmen. Daarbij kan het inderdaad zo zijn, dat in het ruimtelijk voorstel en de door te voeren wijzigingen bij een aantal (van de inmiddels 27) agendapunten sprake kan zijn van drieledige aanpak. Sommige punten vragen om een combinatie van versnellen, vernieuwen en verdiepen. We hebben dit in het Ruimtelijk Voorstel concreet gemaakt door bij elk opgenomen agendapunt concrete acties van Rijk en provincie te formuleren. Daarmee leggen we een basis om inderdaad ons Omgevingsbeleid en daarnaast ook dat van het Rijk te versnellen, vernieuwen en verdiepen.

In uw advies brengt u verdieping aan op uw eerste advies over het Ruimtelijk Voorstel. Net als in onze antwoordbrief op dat advies geven we hierna per hoofdonderwerp aan hoe we er in het Ruimtelijk Voorstel mee om zijn gegaan.

### *1. Zelfs grote gebieden zijn weer onderdeel van een groter systeem*

Als verdieping op dit hoofdonderwerp adviseert u: Omschrijf en monitor de Utrechtse Kwaliteiten als dynamische ontwikkelingen die volcontinue bijgehouden dienen te worden met vernieuwde indicatoren en stem af hoe Rijk en Provincie hierin taken verdelen en data uitwisselen. U adviseert dit vanuit de aanname dat de provincie nu aan wensdenken doet, door enkel de huidige kernkwaliteiten als basis te gebruiken en dus van een toekomst onder de meest gunstige omstandigheden uit te gaan. Daarmee kan naar uw mening iedere ontwikkeling bedreigend zijn.

Om te beginnen willen we een misverstand uit de weg ruimen. In onze Omgevingsvisie provincie Utrecht (OpU) streven we juist naar een balans tussen de Utrechtse kwaliteiten in het gebied waarin opgaven een plek gaan krijgen en de maatschappelijke opgaven. Dit bereiken we door nieuwe ontwikkelingen te combineren en te concentreren, zorgvuldig om te gaan met de schaarse ruimte en kwaliteiten en door ontwerp en innovatie te stimuleren (OpU blz. 28). Ook wij zien omgevingskwaliteit daarbij als een dynamisch begrip (OpU blz. 158). Dit alles met als doel het behouden en versterken van de huidige kwaliteiten en het toevoegen van nieuwe kwaliteiten.

De Omgevingsvisie geeft dus handvatten om te agenderen dat er soms spanning kan bestaan tussen de verschillende agendapunten. Ook kunnen we hiermee het belang van transformatie en de noodzaak van een integrale ontwikkelsprong benadrukken. We pakken de opgaven vanuit een positieve blik aan en gaan ervan uit dat het ons gaat lukken hier een antwoord op te vinden. Er zijn daarbij in het ruimtelijk Voorstel vele randvoorwaarden en condities opgenomen die ingevuld moeten worden. We zullen hiervoor intensief samenwerken met onze partners, met name de regio's, gemeenten, waterschappen, het Rijk, maatschappelijke- en belangenorganisaties. Op die manier werken we samen aan een goede toekomst voor onze inwoners. We herkennen de door u gebruikte bewoording van wensdenken dan ook niet. Wij werken vanuit een realistisch beeld van nu, later en straks aan een provincie met hoge ruimtelijke kwaliteit.

Het advies om de Utrechtse kwaliteiten te gaan monitoren pakken we van harte op. We zijn op dit moment bezig een start te maken met het monitoren van ons Omgevingsbeleid. We doen dit op basis van de ambities in de Omgevingsvisie en via de doelen uit de (op te stellen) programma's. Deze monitor is een groeimodel dat in enkele jaren gevuld wordt. Door uit te gaan van de ambities, monitoren we direct ook al een deel van de kwaliteiten en de ontwikkeling daarvan. Met de verdere ontwikkeling van de monitor zullen we kijken hoe we de kwaliteiten hierin een meer fundamentele plek kunnen geven. Door deze monitor te gebruiken bij voortgaande beleidsontwikkeling, kunnen we flexibel inspringen op trends en ontwikkelingen die van invloed zijn op de Utrechtse kwaliteiten.

### *2. Slim combineren en concentreren vanuit co-creatie*

Als verdieping op dit hoofdonderwerp geeft u aan: 'slim concentreren en combineren' is een belangrijk uitgangspunt en onderdeel van Utrechtse Kwaliteiten, maar het is tegelijk ook een nieuwe standaard waar niet iedere bestuurder of burger vertrouwen in heeft. Maak meervoudig ruimtegebruik basiskwaliteit van Utrechtse Kwaliteit. Versterk de in de Agenda genoemde kwaliteiten en randvoorwaarden. U vindt het zorgelijk dat de fysieke beperking van de provincie niet een fundamenteel uitgangspunt is voor alle toekomstige ontwikkelingen. Beter en noodzakelijker is het multifunctionaliteit, concentratie en combinatie tot de basiskwaliteit van toekomstige Utrechtse Kwaliteit te maken en deze uitdaging niet te versoberen tot enkel stedelijke opgaven en dan ook nog eens in een afgezwakt voornemen tot 'prikkeling en stimulans'.

Meervoudig ruimtegebruik zien we als een manier om te zoeken naar balans tussen (basis)kwaliteit en de grote opgaven. We zien dit dus tot op heden niet als een kwaliteit op zich. We hanteren dit nu al als beleidsuitgangspunt in al ons handelen. We stellen twee uitgangspunten centraal: naast concentreren en combineren ook de balans tussen kwaliteiten en ontwikkelingen. Bij het opstellen van de Omgevingsvisie zullen we onderzoeken hoe we beide uitgangspunten en de Utrechtse kwaliteiten nog sterker met elkaar kunnen verbinden.

Net als u zien we het belang van concentratie en combinatie in zowel stedelijk als landelijk gebied. Daarom hebben we dit in de Agenda voor het Ruimtelijk Voorstel aan het begin opgenomen. Om dit belang nog verder te benadrukken, én om ervoor te zorgen dat dit door het gehele voorstel heen doorwerkt, heeft dit ook in het Ruimtelijk Voorstel zelf een prominente plek gekregen. Het komt terug in het voorwoord, in de inleiding en in de kern van het Ruimtelijk Voorstel, het tweede hoofdstuk.

In uw advies verwijst u ook naar de ruimtelijke doorrekening. U geeft aan: 'De totale ruimtevraag tot 2050 in vierkante meters uitgedrukt, is met eenzijdige functies niet passend te maken binnen gemeente-, waterschaps- en provinciale grenzen'. In het Ruimtelijk Voorstel is hiervan een actualisatie opgenomen, die deze conclusie nog versterkt. Het is daarmee van essentieel belang dat we concentreren en combineren tot een succes maken.

### *3. Ruimtelijke kwaliteit mag niet ondersneeuwen in brede Omgevingskwaliteit*

Als verdieping op dit hoofdonderwerp adviseert u het faciliteren van toekomstige ruimtelijke kwaliteit, oftewel het centraal stellen van de kwaliteitsontwikkeling. U adviseert daarbij om ruimtelijke kwaliteit niet langer als een inspanningsverplichting aan onszelf en lagere overheden voor te schrijven, maar tot een resultaatsverplichting uit te bouwen. Het gebruikelijk kader voor ruimtelijke kwaliteit vanuit de drieslag gebruiks-, belevings- en toekomstwaarde is in het huidig beleid alleen een vinkje waard in een goedkeuringsproces vooraf. Vult dit aan met een cultuurpositief resultaat, achteraf en na enige tijd (0-10 jaar) vast te stellen via de mentale en fysieke gezondheid van inwoners en het investeringsklimaat.

De door u aangehaalde 'cultuur-positieve' resultante sluit goed aan bij de door de provincie geagendeerde integrale benadering van de leefomgeving. Via gebiedsprocessen kijken we steeds meer naar de ontwikkeling van een gebied als geheel en de doelen op de langere termijn die we willen bereiken. Tegelijkertijd is het nog zoeken naar een balans tussen voldoende aandacht voor de inwoners nu en later. Het vergt nadere uitwerking hoe we "achteraf de verantwoordelijkheid kunnen nemen te toetsen op het ontstaan van ruimtelijke kwaliteit" en daarmee tegelijkertijd het algemeen belang blijven dienen. We hebben blijvend ook onze Omgevingsverordening en de kwaliteitseisen daarin nodig om onze inwoners voldoende waarborgen te bieden. De provincie biedt via de in de verordening opgenomen formuleringen voor verhoging van ruimtelijke kwaliteit alle ruimte voor maatwerk, zonder een hindermacht naar decentrale overheden te zijn.

### *Aanvulling in reactie op de Agenda*

Als aanvulling op de drie hoofdonderwerpen adviseert de PARK: Breid de analyse van de 26 agendapunten uit - naast versnellen, verdiepen en vernieuwen - met een risico inschatting en beschrijving van faalmechanismen. Daarmee ontstaat een meer realistisch beeld van te maken scherpere keuzes om deze faalmechanismen zoveel mogelijk te beperken, of om bepaalde agendapunten hogere prioriteit te geven.

Een goede inschatting van risico's en faalkansen is inderdaad belangrijk voor het vormgeven aan de ontwikkelingen in onze provincie. In het proces van het Ruimtelijk Voorstel hebben we dit op hoofdlijnen gehouden, door in ons eerste product, het scopedocument, een schema op te nemen met game changers en show stoppers. In de samenwerking met de Ontwikkelperspectieven voor de NOVEX-gebieden bleek dat op die tafels al ruim aandacht was voor de risico's en schuurpunten. Daarom hebben we daar in dit proces geen extra energie meer op gezet. We nemen uw advies wel mee naar het traject van het Ruimtelijk Arrangement. In dat traject willen we de analyses uit de NOVEX-gebieden bij elkaar brengen en samen met het Rijk waar mogelijk ondervangen. Dit ondersteunt inderdaad het maken van scherpe keuzes. Die keuzes pakken we op in de wijziging van de Omgevingsvisie provincie Utrecht.

Als tweede aanvulling adviseert de PARK: Het nieuwe instrument (ontwerpend) onderzoek vraagt om een flankerende stimulans van een regionale maakindustrie. De PARK adviseert een onderzoeksprogramma gericht op productontwikkeling en nieuwe verdienmogelijkheden - van bijvoorbeeld beter inpasbare zonnepanelen of isolatie- en besparingsmaatregelen en groenblauwe diensten. Met andere woorden, vul onderzoek voor beter beleid aan met een actieve stimulans van een regionale maakindustrie en alle vormen van beroepsopleidingen, om multifunctionele ruimtelijke innovaties in concrete productvorm te versnellen, te vernieuwen en te verdiepen.

Het stimuleren van een regionale maakindustrie en alle vormen van beroepsopleidingen is een gedachte die wij ondersteunen. Echter, gelet op de rol en verantwoordelijkheid van de provincie, zien wij hier vooral een onderzoekstaak liggen. Daarnaast zullen we deze gedachte wel inbrengen in de gebieds- en thematische samenwerkingen waarvan wij deel uitmaken, zodat dit voorstel via die weg verder gebracht kan worden.

*Een visionaire blik in de toekomst*

De PARK sluit af met een visionaire blik in de toekomst. Hij verwacht dat het succesvol uitvoeren van de 26 agendapunten leidt tot een radicale toename van een stedelijk georiënteerde bevolking. Volgens deze redeneerlijn versterkt in de komende 20 jaar het verschil met de leefstijl en kwaliteitservaring vanuit het landelijk gebied. Hij adviseert dat ruimtelijke kwaliteit geen twistpunt mag worden tussen een groeiende stedelijke bevolking en een gelijkblijvend landelijk gebied. En ziet het daarom van het grootste belang en eerste prioriteit om de weg van voordeur tot natuurkern, via een zeer divers landelijk gebied, met langgerekte landschappelijke corridors te ontwikkelen.

Wij zijn het van harte met de PARK eens dat ruimtelijke kwaliteit geen twistpunt mag worden tussen een groeiende stedelijke bevolking en een gelijkblijvend landelijk gebied. We staan dan ook voor maatregelen om te zorgen dat ook in het landelijk gebied (inclusief kernen) de leefomgevingskwaliteit wordt verbeterd. Hiervoor staan (voor)investeren in o.a. Groen Groeit Mee, bossenbeleid en 10% groenblauwe dooradering en het verbeteren van de vitaliteit van kernen aan de top van onze agenda. Dit sluit aan bij de in de Omgevingsvisie opgenomen groenblauwe en recreatieve verbindingen. Realisatie hiervan gaat niet vanzelf en we merken nu al dat we dit steeds opnieuw bij onze samenwerkingspartners onder de aandacht moeten brengen. Wij zullen dit blijven doen en voelen ons hierin gesteerd door uw advies.

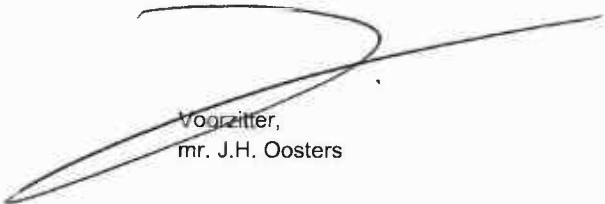
We zien ook een mogelijk ander twistpunt. Ook binnen de steden zijn grote sociaaleconomische verschillen die leiden tot 'soms onoverbrugbare politieke verschillen en spanningen'. Dit is dus punt van aandacht over de volle breedte van de samenleving. De groeiende kloof is een zorg die ook kan leiden tot stilstand van bepaalde ruimtelijke (en verduurzamings-) ontwikkelingen. We zullen dit in het traject van het Ruimtelijk Arrangement ook bij het Rijk onder de aandacht brengen, want de ontwikkeling van onze provincie strekt verder dan de ruimtelijke aspecten. Het is ook nodig om bijvoorbeeld gelijkheid en inclusie te bevorderen (via lastenverlaging, subsidies, koopkrachtprogramma, etc.).

*Vervolg*

Wij hopen u met onze reactie inzicht gegeven te hebben in de manier waarop wij uw adviezen deel hebben laten uitmaken van het Ruimtelijk Voorstel provincie Utrecht. En hoe we voornemens zijn de adviezen die de reikwijdte van het ruimtelijk voorstel feitelijk overstijgen mee te nemen bij de totstandkoming van het ruimtelijk arrangement, dan wel van de wijziging van de Omgevingsvisie provincie Utrecht. Wij willen u van harte bedanken voor uw jarenlange betrokkenheid bij ons Omgevingsbeleid. U heeft met uw adviezen invloed gehad op zowel onze Omgevingsvisie als het Ruimtelijk Voorstel. Dit heeft bijgedragen aan de ruimtelijke kwaliteit van onze provincie.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

  
Voorzitter,  
mr. J.H. Oosters

  
Secretaris,  
mr. drs. A.G. Knol-van Leeuwen